

CONCEPTNOTA PAS

Vlaanderen
verbeelding werkt

INHOUD

1	G8 Scenario en maatwerkgebieden	3
1.1	G8 Scenario	3
1.2	Maatwerkgebieden	3
2	Maatregelen ter uitvoering van G8 tegen 2030	7
2.1	Luchtbeleidsplan	7
2.2	Piekbelasters (voorheen rode bedrijven)	7
2.3	Generieke maatregelen veehouderijen	9
2.3.1	Pluimvee/varkens	9
2.3.2	Rundvee	10
2.3.3	Correctiemechanisme	11
2.3.4	Nulbemesting in groene bestemmingen binnen SBZ-H tegen 2030	12
2.3.5	Vermindering emissie mestverwerkers	12
2.3.6	Significantie kader + monitoring en borging van drempel + overgangsregeling	13
2.4	Extra sturende maatregelen in de DPAS	35
2.4.1	Nutriëntenemissie rechten (NER)	35
3	Stikstofsaneringsplan	37
4	Begeleidingstraject landbouwers.....	38
5	Flankerend beleid.....	38
5.1	Overzicht maatregelen VR	38
5.2	Budgettaire impact	40

```
//
```


- Allocatie van 2 ha natuurdoel binnen SBZ-H De Maten. Locatiekeuze te baseren op ecohydrologische studie (UA/VITO/INBO, 2014) en op te nemen in natuurbeheerplan (in opmaak). Deze maatregel zorgt niet voor bijkomende impact op landbouwactiviteiten buiten SBZ.
- Natuurinrichting waarbij minstens volgende maatregelen genomen worden:
 - Hydrologische isolatie van cascadevijvers op Heiweijerbeek
 - Voorzuivering van oppervlaktewater
 - Herstel/hernieuwing riolering

Mechelse Heide | habitat 3110, 3130 en 7110, voorgesteld maatwerk:

- Geen bijkomende lokale emissiereducties door landbouw tegen 2030 bovenop G8.
- Omvormingsbeheer om nutriëntenbelasting 3110 en 7110 te beperken. Zowel voor 3110 (Heuvelven) als voor 7110 (Ven onder de berg) geleidelijke omvorming van omgevend naaldbos in straal van 100 meter rond ven (vermindering stikstofaanrijking grond-en bodemwater).

Voerstreek | habitat 6230, voorgesteld maatwerk:

- Geen bijkomende lokale emissiereducties door landbouw tegen 2030 bovenop G8.
- Allocatie van 8,9ha natuurdoel binnen SBZ-H Voerstreek. Locatiekeuze zodanig dat gemiddeld de doelfstand tot 2030-criterium zo laag mogelijk wordt, en gebaseerd op abiotische geschiktheid, ecologische potenties en rekening houdend met huidig terreingebruik
- Terreinen met natuurdoel 6230 worden opgenomen in natuurbeheerplan. Realisatie van dit habitatype op nieuwe locaties vergt inrichtings- en omvormingsbeheer. Geen bemesting, bestrijdingsmiddelen noch grondbewerking bij agrarisch gebruik.

De Vlaamse Regering beslist:

Onder voorbehoud van een gunstige passende beoordeling door het studiebureau, akkoord te gaan met vooropgestelde **maatregelen voor de maatwerkgebieden Kalmthoutse heide, De Maten, Mechelse Heide en Voerstreek**. Dit maatwerk houdt **geen bijkomende emissiereducties** in tegen 2030 maar is gericht op natuur- en inrichtingsmaatregelen. Er wordt voorzien in het nodig flankerend beleid voor landbouwers die hiervan nadeel ondervinden zoals de hydrologische ingrepen, het herstel in waterhuishouding, natuur- en inrichtingswerken, enz.

Turnhouts Vennengebied | habitat 3110 en 3130

In het habitatrictlijngebied BE2100024 ('Vennen heiden en moerassen rond Turnhout') leidt het generieke PAS-emissiereductiescenario G8 tot onvoldoende emissiereductie om de 2030-doelstelling (50% reductie van de KDW-overschrijding van de stikstofgevoelige habitats tegen 2030, 100% tegen 2045) te behalen.

Volgende habitattypes zijn een knelpunt met oog op het bereiken van de 2030-doelstelling:

- 3110 (Voedselarme zwak gebufferde vennen)
- 3130 (Voedselarme tot matig voedselarme wateren)

Algemeen kan gesteld worden dat voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding voor sommige -voor stikstof zeer gevoelige habitats met een zeer lage KDW- ook een inspanning van het buitenland belangrijk. Voor het buitenland baseren we ons voor 2030 op de verplichtingen van elke lidstaat in het kader van de NEC-richtlijn. De passende beoordeling zal een indicatie geven in hoeverre bijkomende buitenlandse inspanningen

```
//
```

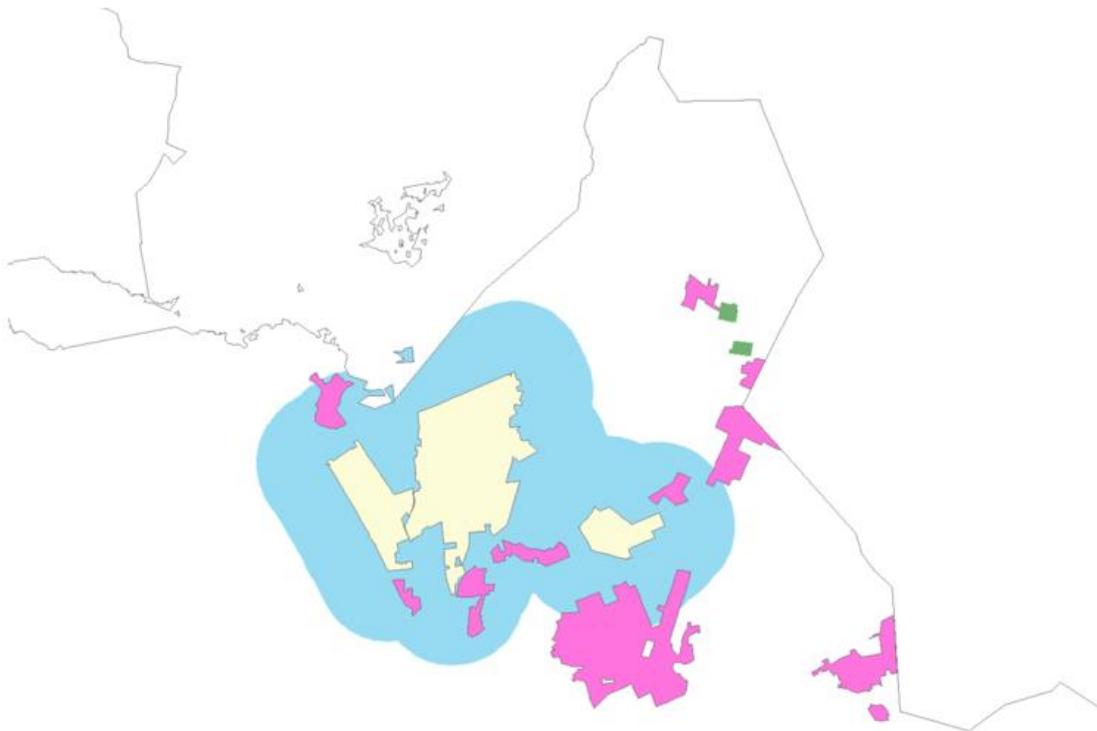
nodig zijn om onze gunstige staat van instandhouding te bereiken. Op basis hiervan zal in overleg met het betrokken buitenland naar oplossingen worden gezocht. Specifiek voor Turnhouts Vennengebied blijft ondanks generieke maatregelen G8 de depositie vanuit (lokale) landbouw hoog in verhouding tot de bijdrage van het buitenland waardoor lokale bijkomende inspanningen noodzakelijk zijn.

Aanvullend maatwerk ovv een ontwikkelingsplan in dit gebied is nodig met oog op een gunstige passende beoordeling van het emissiereductieluik van de definitieve Pas. De Vlaamse regering geeft opdracht aan een intendant (de heer Piet Vanthemsche) om dit ontwikkelingsplan vorm te geven. Deze opdracht omvat volgende elementen:

Werkinggebied

Het werkingsgebied van de intendant wordt aangegeven in onderstaande kaart (geel = deelgebieden met 3110-habitat of zoekzone daarvoor; fuchsia = SBZ-H deelgebieden met 3130-habitat of zoekzone daarvoor; blauw = 2 km contour rond de SBZ-H deelgebieden BE2100024-3, BE2100024-5, BE2100024-7).

Dit werkingsgebied gaat uit van een ruime perimeter. Maatregelen die de intendant in samenspraak met de betrokken actoren nodig acht om te komen tot het meest optimale ontwikkelplan waarmee de vooropgestelde doelstellingen (zie verder) gerealiseerd kunnen worden, kunnen zich uiteraard beperken tot deelzones of tot een kleinere perimeter binnen het werkingsgebied.

[illegible]

Doelen

Het ontwikkelingsplan moet leiden tot het realiseren van volgende doelen tegen 2030 die vastgelegd worden door de VR in de PAS:

- Bijkomende emissiereducties bovenop G8 die nodig zijn om tegen 2030 de afgesproken 50% reductie van de KDW-overschrijding van de stikstofgevoelige habitats te realiseren. Verkennende berekeningen geven aan dat hiervoor ruwweg een structurele, bijkomende emissiereductie van 100 ton NH3 bovenop G8 vereist is in de perimeter. Deze berekening wordt bij aanvang van de opdracht van de intendant verrijkt door VITO. Daarbij kunnen Nederlandse reductiemaatregelen die in uitvoering zijn en voldoende juridisch geborgd zijn, worden meegenomen.
- Allocatie openstaande doelen voor 3110 en 3130 (10,7 ha voor 3110; 13,8 ha voor 3130)
- Buiten SBZ aangepaste bemesting in zones die hydrologisch in contact staan met venlocaties (intrekgebieden, afwateringsgebieden) in functie van wegwerken milieudruk om IHD-realiseratie mogelijk te maken. Om in een gunstige regionale staat van instandhouding te komen is vereist dat in 2050 minstens 90% van het tot doel gestelde areaal van habitatype zich in een gunstige toestand bevindt.
- Binnen SBZ - aangepaste bemesting in functie van wegwerken milieudruk om IHD-realiseratie mogelijk te maken. (Opmerking: aangepaste bemesting bovenop maatregel G8)
- Hydrologisch herstel in het gebied om de realisatie van de instandhoudingsdoelen binnen dit SBZ-H mogelijk te maken
- Ontwikkelmogelijkheden lokale landbouw (incl. bij reconversie) worden bekeken i.f.v. heroriëntatie of verbreding van activiteiten, of wijzigingen in de bedrijfsvoering in overeenstemming met de kwaliteiten en bovenstaande doelstellingen van het gebied, samenwerkingsverbanden tussen landbouwers enz.
- Uitvoeren van specifieke maatregelen voor natuurinrichting en beheer in functie van het gebiedsgericht reduceren van deposities. Inrichtings- en beheermaatregelen in bestaande vennen zijn evenwel pas zinvol na oplossen van de structurele knelpunten. Daarbij wordt ook aandacht gegeven het reduceren van de eutrofiëring ten gevolge van zomerganzen.
- Sociale en bedrijfseconomische begeleiding van betrokken landbouwers.

De vooropgestelde timing om te komen tot een definitief ontwikkelingsplan is 2 jaar na definitieve vaststelling PAS.

Werkwijze

De intendant maakt het ontwikkelplan op in samenspraak met de Vlaamse Landmaatschappij, het Agentschap voor Natuur en Bos, het departement Omgeving en het departement Landbouw en Visserij, en met alle lokale actoren. Technisch-wetenschappelijke ondersteuning kan geboden worden door het ILVO en het INBO.

De intendant heeft voor het uitvoeren van de opdracht:

- De nodige flexibiliteit in het bepalen van de verdere maatregelen, eveneens of en hoe bepaalde no regret maatregelen noodzakelijk zijn; mits bovenstaande doelen gehaald worden.

[illegible]

- toegang tot flankerende maatregelen voor de maatwerkgebieden
- ondersteuning vanuit de VO (VLM, ANB, dLV, dOMG, INBO, ILVO, VITO)

De intendant koppelt driemaandelijks terug met de VR over de voortgang van het ontwikkelingsplan.

In afwachting van dit ontwikkelingsplan wordt door de VR een bewarend beleid inzake bedrijfsontwikkeling voorzien in het werkingsgebied (geen vergunningen voor nieuwe of uitbreiding van landbouwbedrijven, geen omzetting naar vergunningen onbepaalde duur, aflopende vergunningen kunnen worden verlengd tot ontwikkelplan + 2 jaar).

2 MAATREGELEN TER UITVOERING VAN G8 TEGEN 2030

2.1 LUCHTBELEIDSPLAN

Het PAS-scenario G8 gaat uit van de volledige realisatie van dit beleidsscenario tegen 2030. Dit houdt in dat alle maatregelen vervat in het beleidsscenario tijdig en volledig worden uitgevoerd om de vooropgestelde emissiereductie te kunnen realiseren. Gezamenlijk resulteren die maatregelen uit het Luchtbeleidsplan tegen 2030 in een emissiereductie van 56,5 kton NO_x (–43,3%) en 7,3 kton NH₃ (–16,8%) ten opzichte van 2015 (basisjaar PAS).

Een goed werkend systeem van monitoring en borging in de PAS zorgt voor de mogelijkheid om tijdens de uitvoering van het PAS-programma de inzet van maatregelen desgevallend af te stemmen op betekenisvolle, vastgestelde evoluties in de emissies en deposities in en buiten Vlaanderen en bijkomende inspanningen. (Bvb. Klimaatinspanningen, elektrificatie van het wagenpark, ...)

De Vlaamse Regering herbevestigt:

Het luchtbeleidsplan en maatregelen in het luchtbeleidsplan tijdig en volledig uit te voeren tegen 2030.

2.2 PIEKBELASTERS (VOORHEEN RODE BEDRIJVEN)

In G8 is voorzien dat alle piekbelasters (= veeteeltbedrijven, mestverwerkers, industriële puntbronnen, enz. met impactscore >50% in referentiejaar 2015) stoppen ten laatste in 2030: emissiereductie 100%.

Piekbelasters zijn exploitaties met een impactscore die hoger is of gelijk aan 50% in het referentiejaar 2015.

Voor rode bedrijven bestaat vandaag flankerend beleid via 'inrichtingsnota rode bedrijven'.

Aantal piekbelasters in 2015:

- Industrie: geen installaties gevat
- Landbouw: 58 veehouderijen en 2 mestverwerkers gevat

Anno 2021: van de 58 veehouderijen staan er 18 niet langer op de lijst wegens stopzetting, aflopen vergunning, verplaatsing, omvorming... De 2 mestverwerkers zijn nog steeds actief. Voor de rode bedrijven bestaat op dit ogenblik flankerend beleid via de ‘inrichtingsnota rode bedrijven’.

[illegible]

De Vlaamse Regering beslist:

- De **piekbelasters worden stopgezet** (= stopzetting stalemissies van veehouderijen) **ten laatste in 2025** door middel van een decretaal initiatief waarin ook flankerend beleid voorzien wordt (de bestaande inrichtingsnota rode bedrijven wordt opgeheven in deze decreetsaanpassing; tot het ogenblik van deze opheffing blijft de inrichtingsnota rode bedrijven van kracht: rode bedrijven die tot die datum een aanvraag voor het flankerend beleid indienen bij de VLM zullen op basis van die inrichtingsnota behandeld worden; via BVR zal de optie bedrijfsverplaatsing wel geschrapt worden uit de bestaande inrichtingsnota rode bedrijven).
- Voor bedrijven wiens vergunning nog niet vervallen is, wordt flankerend beleid voorzien, mogelijkheden zijn: bedrijfsstopzetting (= stopzetting stalemissies), stopzetting van het volledige bedrijf of bedrijfsreconversie (= stopzetten alle stalemissies en omschakelen naar andere (verbrede) landbouwactiviteiten) volgens de principes van de bestaande instrumenten uit de huidige inrichtingsnota rode bedrijven m.u.v. bedrijfsverplaatsing.
- **Hogere vergoeding bij vroegere vrijwillige stopzetting dan 2025:**
 - o Toegangsticket tot hogere vergoeding:
 - als piekbelasters vroeger stoppen **dan 2025**, ontvangen zij een hogere vergoeding (20% indien stopzetting in 2023, 10% in 2024).
 - o Bij de berekening van de vergoeding wordt rekening gehouden met de resterende looptijd van de vergunning én de gebruikelijke waardebepaling van het bedrijf door de VLM.

- De bestaande regeling rond oranje bedrijven en bestaand flankerend beleid (inrichtingsnota 'oranje bedrijven') wordt decretaal stopgezet, deze dienen zich in te schrijven in de generieke maatregelen voorzien in de DPAS (inclusief significantiekader voor zo ver er bij hervergunningsaanvragen sprake is van een netto emissiestijging) of stappen (bedrijven met impact hoger dan 20%) in een regeling

23.02.2022

vrijwillige bedrijfsstopzetting. Tot het ogenblik van de opheffing blijft de bestaande inrichtingsnota oranje bedrijven van kracht. Via BVR zal de optie bedrijfsverplaatsing wel geschrapt worden uit de bestaande inrichtingsnota oranje bedrijven.

- Bedrijven die tijdig (conform omgevingsvergunningsdecreet) een verlenging hebben aangevraagd van hun vergunning, maar op het moment van de call nog niet over een definitieve vergunning beschikken, komen in aanmerking voor de vrijwillige uitkoopregeling.

2.3 GENERIEKE MAATREGELEN VEEHOUDERIJEN

2.3.1 Pluimvee/varkens

Voor het terugdringen van de ammoniakuitstoot door de veehouderij bevat scenario G8 per (sub)sector een vooropgesteld emissiereductie bovenop de evoluties en maatregelen vervat in het Luchtbeleidsplan. Bij de doorrekening van de emissiereductiescenario's werd deze inspanning verdeeld over alle bestaande bedrijven, **vertrekkende van de referentietoestand 2015**. Het betreft volgende reducties:

- -60% voor varkens en pluimvee die nog in niet-AEA stallen gehuisvest zijn

Dit vertaalt zich per in een globaal emissieniveau dat moet bereikt worden tegen 2030:

- 5.700 ton NH₃ voor varkens (-60% t.o.v. 2015)
- 2.090 ton NH₃ voor pluimvee (-49% t.o.v. 2015)

Het scenario G8 op zich doet geen uitspraak via welke weg of instrumenten deze reducties bekomen dienen te worden. De scoop van deze reducties (= -60%) zijn gericht op dieren die nog niet in AEA-stallen zitten en dus bestaande exploitaties, en dit te bereiken tegen 2030. Deze reducties kunnen op verschillende manieren bereikt worden: (1) minder dieren, (2) staltechnieken of andere technieken (opgenomen in MB AEA-stallen of de PAS-lijst), of (3) een combinatie van de twee voorgaanden. Voor uitbreidingen en nieuwe bedrijven geldt de AEA-verplichting en het significantiekader. Bedrijven die deze inspanningen tussen 2015 en nu al hebben geleverd, dienen dit uiteraard niet nogmaals te doen.

De Vlaamse Regering beslist:

Uitvoering reducties 60% in varkens /pluimvee op stalniveau ten opzichte van 2015

- In de sectorale regelgeving wordt verankerd dat **alle bestaande bedrijven die dieren houden in niet-AEA stallen uiterlijk tegen 2030, of al eerder bij de uitvoering van een nieuwe vergunning van onbepaalde duur, een reductie van 60 % op stalniveau dienen te realiseren**. Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat een landbouwbedrijf een tijdelijke vergunning aanvraagt tot 2030.
- Waar mogelijk bereiken we de reductiedoelstellingen met investeringen in de meest moderne technieken; waar nodig en/of gewenst (= keuze bedrijf) kan dit ook met een reductie van het aantal dieren of een combinatie van beide;
- De technieken die hiervoor in aanmerking komen, zijn de technieken die opgenomen zijn in het MB AEA-stallen of de PAS-lijst; de PAS-lijst zal zo spoedig mogelijk (en nadien ook regelmatig) worden geactualiseerd; de wetenschappelijke commissie wordt hiervoor opnieuw samengesteld en geheractiveerd;

- Ingevolge voormelde maatregelen zal het aantal dieren verminderen. In functie van een globale afbouw van de varkensstapel op sectorniveau van 30% van het aantal dieren tegen 2030 wordt daarnaast een aparte vrijwillige stopzettingsregeling (op stal- of bedrijfsniveau) uitgewerkt die nog in 2022 wordt opengesteld.
- Er is een correctiemechanisme voorzien voor specifieke doelgroepen.

2.3.2 Rundvee

Voor het terugdringen van de ammoniakuitstoot door de veehouderij bevat scenario G8 per (deel)sector een vooropgesteld emissiereductie bovenop de evoluties en maatregelen vervat in het Luchtbeleidsplan. Bij de doorrekening van de emissiereductiescenario's werd deze inspanning verdeeld over alle bestaande bedrijven, **vertrekkende van de referentietoestand 2015**. Het betreft volgende reducties:

- -15% voor vleesvee en melkvee
- -20% voor mestkalveren

Dit vertaalt zich in een globaal emissieniveau dat moet bereikt worden tegen 2030:

- 6.500 ton NH₃ voor runderen (−16% t.o.v. 2015)

Het scenario G8 op zich doet geen uitspraak via welke weg of instrumenten deze reducties bekomen dienen te worden. De scope van deze reducties 15/20% op de bestaande exploitaties in deze subsector en dit te bereiken tegen 2030. Deze reducties kunnen op 2 manieren bereikt worden, minder dieren of maatregelen van de PAS lijst runderen (deze lijst die vastgesteld wordt door WeComVe bevat staltechnieken en managementmaatregelen zoals beweiden). Voor uitbreidingen en nieuwe bedrijven wordt verwezen naar significantiekader.

De Vlaamse Regering beslist:

Uitvoering reducties 15/20% in rundvee op deelsectorniveau ten opzichte van 2015

- In de sectorale regelgeving wordt verankerd dat **bestaande rundveebedrijven de overeenkomstige reductie (15/20%) moeten realiseren.**
- De deelsectoren melkvee en vleesvee moeten beide een reductie van 15% realiseren ten opzichte van de referentietoestand 2015, wat t.o.v. de actuele toestand neerkomt op een reductie-inspanning van 7,7% voor vleesvee en 23,7% voor melkvee
- De reductie wordt bereikt door:
 - Deze doelstellingen moeten worden bereikt op sector en deelsectorniveau, maar elk bedrijf moet wel een minimale inspanning leveren.
 - Elk bestaand bedrijf neemt een maatregel uit de PAS-lijst met een minimaal rendement van 5% voor melkvee en vleesvee (met flankerend beleid voor investeringen). Emissiereductiemaatregelen die een individueel bedrijf al neemt op grond van de 'PAS-lijst' worden in mindering gebracht bij het realiseren van deze emissiereducties; deze inspanning moet gerealiseerd zijn ten laatste tegen eind 2025.
 - Begin 2026 dient de sector halfweg te zijn, indien niet dan wordt door de bedrijven binnen de desbetreffende deelsector de restinspanning geleverd door een reductie van het dierenaantal op deelsectorniveau door actieve NER op te kopen in een gesloten NER markt (flankerend beleid zie onderdeel NER). Bedrijven die reeds reducerende maatregelen genomen hebben ten belope van 15/20% worden hierop vrijgesteld.
 - Bedrijven met mestkalveren dienen een reductie van 20% te realiseren tegen uiterlijk 2030.

```

////////////////////////////////////

```

- Er is een correctiemechanisme voorzien voor specifieke doelgroepen.

2.3.3 Correctiemechanisme

De landbouwsector behelst een breed gamma van bedrijfsconcepten en landbouwproductiesystemen: zowel kleine als grote familiale bedrijven, maar ook bedrijven met een meer industriële schaal en anderzijds ook veelal kleinere bio-bedrijven. Emissiereducerende technieken van de PAS-lijst en van het MB AEA zijn niet altijd eenvoudig toepasbaar binnen sommige landbouwproductiesystemen.

Door hun specifieke productiesysteem kunnen dergelijke bedrijven vaak wel op een andere manier dan met de 'klassieke' technieken bijdragen tot verminderde ammoniakemissies naar de lucht. Vanuit die optiek wordt onderzocht welke afwijkingen kunnen worden toegestaan en onder welke voorwaarden er toch maximaal emissiereducties gerealiseerd worden.

In het huidige MB AEA stallen is een uitzondering opgenomen voor biologische varkens- en pluimveebedrijven. De technieken opgenomen in het MB AEA-staltechnieken en op de PAS-lijst voor de gangbare landbouw zullen in overleg met de sector gescreend worden om na te gaan welke aanpassingen nodig zijn om ze toepasbaar te maken in de biolandbouw.

De Vlaamse Regering beslist:

Er wordt een uitzonderingsregeling voorzien voor (bestaande) bedrijven die voldoen aan volgende voorwaarden. Een uitzonderingsregeling omvat dat deze bedrijven niet onderhevig zijn aan de generieke maatregelen die doorgevoerd worden via de DPAS. Dit wordt regelgevend verankerd:

- **Kleinschalige bedrijven** die een jaaremissie hebben van minder dan 500 kg ammoniak én een impactscore hebben die lager is dan 0,025% (= de minimis-drempel significantiekader) worden vrijgesteld van de verplichte generieke stikstofreductiepercentages. Deze bedrijven moeten wel bijdragen aan de ambitie betreffende stikstofreductie door aangepaste maatregelen te nemen die ook binnen de specifieke bedrijfsrealiteit toepasbaar zijn, en komen hiervoor dan ook in aanmerking voor het flankerend beleid.
- **Biologische bedrijven met een impactscore tussen 0,025% en 1%** worden vrijgesteld van de verplichte reductiepercentages uit het G8 scenario maar dienen wel de maatregelen van de PAS-lijst voor de desbetreffende sector door te voeren die inpasbaar zijn in het “lastenboek bio”.
- **Biologische bedrijven met een impactscore van meer dan 1%** dienen te reduceren volgens de algemene reductiepercentages opgelegd via de maatregelen van G8.
- **De principes van deze regeling wordt ook geïmplementeerd voor** diercategorieën en productiesystemen waarvoor geen erkende maatregelen voorhanden zijn of die niet vervat zijn in de generieke reductiemaatregelen, zoals geiten, schapen en konijnen. Voor deze categorieën wordt een PAS-lijst opgesteld, die dan wel als standaardpraktijk bij managementkeuzes en/of bouw toegepast dienen te worden.

Vergunningen met een stijging van de emissies tot gevolg voor uitbreidingen, omvorming van de bedrijfsvoering en nieuwe inplantingen worden beoordeeld overeenkomstig het generieke beoordelingskader.

[illegible]

2.3.4 Nulbemesting in groene bestemmingen binnen SBZ-H tegen 2030

Het bemesten van cultuurgronden draagt op drie manieren bij tot de stikstofbelasting op SBZ-H: (1) via vervluchtiging van ammoniak tijdens en na bemesting, die vervolgens deponeert binnen SBZ-H; en (2) door rechtstreekse bemesting van terreinen gelegen binnen SBZ-H en die nodig zijn voor realisatie IHD; en (3) door instroom van nutriëntenrijk oppervlakte- of grondwater, afkomstig van bemesting op nabijgelegen gronden. G8 scenario voorziet dat de nultbemesting wordt ingevoerd binnen alle groene bestemmingen gelegen binnen SBZ-H **tegen 2030**. In totaal is 68.846ha van het SBZ-H (105.025ha) gelegen binnen groene bestemmingen. Op 3493ha daarvan wordt nog bemest. Dit deel brengen we tegen 2028 onder nultbemesting. Van deze percelen zijn 473 ha gelegen op een huiskavel, hiervoor geldt een vrijstelling.

De Vlaamse Regering beslist:

- Via regelgeving wordt de nulbemesting ingevoerd in alle groene bestemmingen in SBZ-H tegen 2028. Groene bestemmingen omvat het geheel van de gebiedsaanduidingen 'reservaat en natuur', 'bos' en 'overig groen'.
- Huiskavels worden vrijgesteld van de nulbemesting.
- Bestaande ontheffingsmogelijkheden inzake de nulbemesting in deze gebieden wordt opgeheven.
- De bemestingsmaatregelen die extra genomen worden in MAP 6+ (betreffende de VEN-gebieden) en de daarbij horende winsten op het vlak van emissiereductie worden meegenomen in het monitorings- en borgingsmechanisme in functie van de evaluatie en voortgang van DPAS, alsook in het significantiekader (voor het bepalen van de variabele drempel). In de VEN-gebieden (zowel natuur als bos) passen we dezelfde regeling toe inzake nulbemesting als voor de SBZ-H-gebieden.
- Bedrijven die meer dan 20% van hun gebruiksareaal onder nulbemesting zien gaan en waar de leefbaarheid van het bedrijf in het gedrang komt kunnen gebruik maken van iedere optie uit volgend zwaarder flankerend beleid:
 - o Koopplicht gronden door overheid
 - o Inzet grondenbanken (om gronden te ruilen)
 - o Bedrijfsstopzetting (conform de regeling voor donkeroranje bedrijven)
 - o Bedrijfsomvorming
 - o Instap natuurbeheerplan
- Eigenaars en gebruikers kunnen inzetten op zelfrealisatie. In samenspraak met de landbouworganisaties, landeigenaars en natuurverenigingen werken we bestaande drempels verder weg. We werken binnen de groene bestemmingen daarvoor een stimulerend systeem uit met het oog op het versneld zelf realiseren van natuur. Hiervoor denken we, niet limitatief, bijvoorbeeld aan een gelijkaardig systeem als een gebruikersschadevergoeding.
- Er wordt een gedifferentieerd flankerend beleid voorzien (zie verder).

2.3.5 Vermindering emissie mestverwerkers

```

////////////////////////////////////

```

De mestverwerkingssector in Vlaanderen stoot jaarlijks zo'n 1000 ton NH₃/jaar uit. De 20 grootste installaties (waaronder twee piekbelasters) staan in voor zo'n 98% van die uitstoot. In het G8 emissiereductiescenario wordt de uitstoot van de 18 grootste installaties met 30% gereduceerd.

De Vlaamse Regering beslist:

Regelgevend een aanpassing van de sectorale en/of bijzondere voorwaarden van deze sector door te voeren m.o.o. een emissiereductie van de 18 grootste (bestaande) installaties (niet-piekbelasters).

- Het verplicht toepassen van (luchtzuiverings-) technieken voor ammoniak-emissiereductie
- Regelgevend vastleggen van constructie- en werkingsvoorwaarden voor toepasbare luchtwassystemen (naar analogie met MB AEA stalsystemen)
- Nieuwe mestverwerkingsinstallaties of uitbreidingen vallen onder het significantiekader NH₃-landbouw

2.3.6 Significantie kader + monitoring en borging van drempel + overgangsregeling

2.3.6.1 Situering

I. DOELSTELLING PAS

De Habitatrictlijn vereist dat in het kader van vergunningverlening in voorkomend geval een passende beoordeling wordt gemaakt van de gevolgen die een project of vergunningsplichtige activiteit heeft voor een betrokken habitatrictlijngebied, rekening houdende met de instandhoudingsdoelstellingen ervan. De betrokken bepalingen uit de Habitatrictlijn zijn omgezet in het Natuurdecreet (artikel 36ter, §§ 3 t.e.m. 6).

De impact van stikstofuitstoot op (de instandhoudingsdoelstellingen van) een habitatrictlijngebied is één van de milieueffecten die hierbij moet worden beoordeeld. De uitstoot van stikstof omvat zowel de uitstoot van ammoniak (NH₃), die in Vlaanderen in 2018 voor meer dan 95% afkomstig is van landbouwactiviteiten¹ (exploitatie van veehouderijen, uitrijden van mest, mestverwerking, enz.) als de uitstoot van stikstofoxiden (NO_x) door o.a. verkeer, industrie, landbouw en handel en diensten. Zowel ammoniak als NO_x verspreiden zich via de lucht en slaan vervolgens neer, onder meer in natuurgebieden. De verzurende en vermestende effecten van een te veel aan stikstofneerslag of -depositie, kunnen een schadelijke impact hebben op het milieu, de gezondheid en de biodiversiteit. Om die reden vormt de depositie van stikstof in de meeste Vlaamse habitatrictlijngebieden een belangrijk aandachtspunt, dat ook doorwerkt in de vergunningverlening. Daarbij is het van belang om de cumulatieve effecten van de stikstofuitstoot van alle relevante projecten mee in beschouwing te nemen.

Het beoordelingskader voor de passende beoordeling van de definitieve PAS, opgenomen in de kennisgevingsnota voor de plan-MER, werd op grond van inspraakreacties tijdens de terinzagelegging (2018) en de MER-richtlijnen vastgelegd. Het beoordelingskader bestaat uit een tweeledige toets. Aan beide toetsen moet voldaan zijn opdat een alternatief gunstig passend beoordeeld kan worden. Het betreft:

- **Toets 1:** Vertrekkend van de tijdshorizon 2050 waarbinnen de instandhoudingsdoelen (IHD) binnen Natura 2000-gebieden gerealiseerd moeten zijn, wordt voor 2030 vooropgesteld dat voor elk

¹ <https://www.milieuraapport.be/sectoren/landbouw/emissies-afval/ammoniakemissie-landbouw>

- **Toets 2:** Voor de PAS-herstelmaatregelen, bestaande uit een algemene herstelstrategie en de gebiedsanalyse per SBZ-H, moet worden nagegaan of ze effectief en efficiënt zijn en of ze geen negatieve effecten veroorzaken op Europese habitats of soorten.

Het Vlaamse Gewest heeft zich tot doel gesteld om tegen 2050 de Europese verplichting te realiseren om alle op grond van de Habitatrichtlijn te beschermen habitattypes en soorten op haar grondgebied in een ‘gunstige staat van instandhouding’ te brengen (zie artikel 50ter van het Natuurdecreet en het Vlaamse Natura 2000-programma (VR 2017 1407 DOC.0775/2BIS)²). In de kennisgevingsnota van het plan-MER uit 2018 werd ook expliciet aangegeven dat *“2030 [...] halfweg de beschikbare tijdspanne van 30 jaar [is] om de stikstofdepositie onder de kritische drempelwaarden te laten dalen”*.

II. VOORTOETS EN PASSENDE BEOORDELING

De zogenaamde **voortoets** vormt een eerste stap bij de toepassing van de habitattoets. De voortoets fungeert als een soort trechter die moet toelaten om die projecten of activiteiten te identificeren waarvoor een passende beoordeling zich opdringt. In het kader van de voortoets rijst de vraag of het project significante gevolgen kan hebben voor een speciale beschermingszone. Artikel 36ter, § 3 van het Natuurdecreet spreekt over een ‘betekenisvolle aantasting’. Indien er een risico bestaat op een dergelijke aantasting, moet er een **passende beoordeling** worden opgemaakt.

[illegible]

Een in een eerder stadium uitgevoerde integrale effectbeoordeling maakt het immers mogelijk om te kijken naar eventuele cumulatieve gevolgen van de deposities van stikstof in de betrokken SBZ's. Wanneer een programmatische aanpak steunt op een passende beoordeling die in een eerder stadium is uitgevoerd en volgens welke een bepaalde totale hoeveel stikstofdepositie verenigbaar is met de instandhoudingsdoelstellingen van die regeling, kan de bevoegde (vergunningverlenende) overheid volgens het Hof van Justitie – op basis van die beoordeling – een vergunning verlenen voor individuele projecten. Deze beoordeling mag evenwel geen leemten vertonen en moet volledige, nauwkeurige en definitieve constatering en conclusies bevatten die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de plannen of projecten voor het betrokken beschermde gebied wegnemen.³

Het Hof van Justitie heeft in het PAS-arrest van 7 november 2018 benadrukt dat bij het uitvoeren van de passende beoordeling op het niveau van de programmatische aanpak niet zomaar rekening kan worden gehouden met overige maatregelen die deel uitmaken van deze aanpak. Het Hof van Justitie heeft – in de lijn met eerdere rechtspraak – geoordeeld dat de **toekomstige voordelen van dergelijke maatregelen niet mogen worden betrokken in de passende beoordeling** van de gevolgen van een plan of project voor de betrokken gebieden als die voordelen niet vaststaan omdat nog niet is uitgewerkt hoe de voordelen tot stand zullen worden gebracht of omdat het niveau van wetenschappelijke kennis het niet mogelijk maakt dat zij met zekerheid in kaart worden gebracht of gekwantificeerd.

Omtrent de vraag of er in het kader van een programmatische aanpak kan worden gewerkt met zgn. **'drempelwaarden'**, oordeelde het Hof van Justitie dat, wanneer met drempel- of grenswaarden wordt gewerkt, ook hier geldt dat deze waarden moeten steunen op een passende beoordeling (die in een eerder stadium is uitgevoerd) die voldoet aan het criterium dat er geen redelijke wetenschappelijke twijfel bestaat dat die plannen of projecten geen schadelijke gevolgen hebben voor de natuurlijke kenmerken van de betrokken gebieden.

Het hanteren van vooraf bepaalde beoordelingskaders in het kader van een programmatische aanpak is volgens het PAS-arrest van het Hof van Justitie toegelaten⁴ door artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn “wanneer na een grondige en volledige toetsing van de wetenschappelijke deugdelijkheid van die beoordeling kan worden gegarandeerd dat er wetenschappelijk gezien redelijkerwijs geen twijfel bestaat dat geen van de plannen of projecten schadelijke gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied, hetgeen door de nationale rechter moet worden nagegaan”.⁵ Het Hof van Justitie wijst hier op de toepassing van het voorzorgsbeginsel.

De lat wordt aldus hoog gelegd. In nog andere arresten luidde het dat “een overeenkomstig artikel 6, lid 3, van de habitatrichtlijn uitgevoerde beoordeling [...] geen leemten [mag] vertonen en [...] volledige, precieze en definitieve constatering en conclusies [moet] bevatten die elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de geplande werkzaamheden voor het betrokken beschermde gebied kunnen wegnemen”.⁶

³ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a.

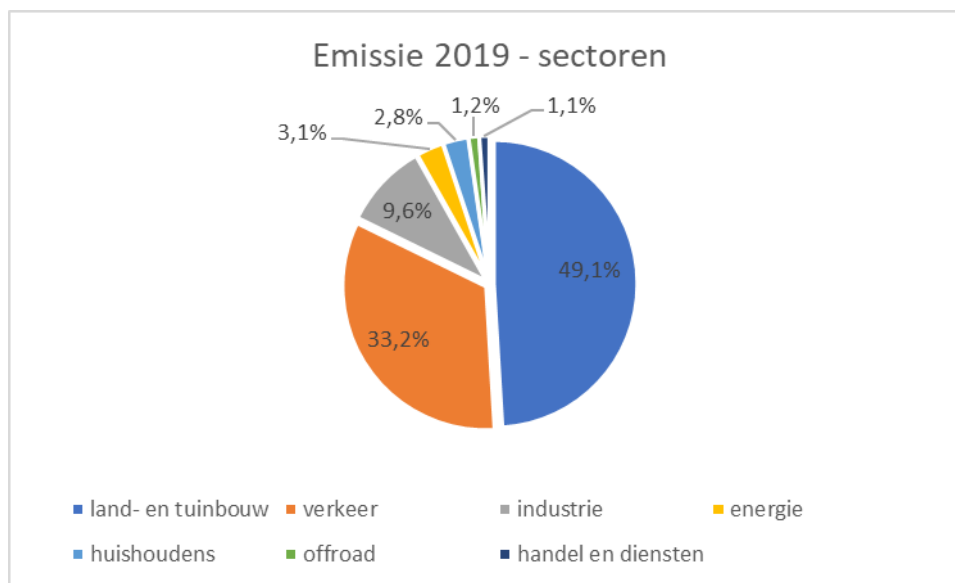
⁴ Het Hof erkent overigens dat “een in een eerder stadium uitgevoerde integrale effectbeoordeling, zoals de effectbeoordeling die bij de vaststelling van het PAS is uitgevoerd, het mogelijk [maakt] om te kijken naar eventuele cumulatieve gevolgen van de deposities van stikstof in de betrokken gebieden”. Een dergelijke algemene beoordeling is aldus “beter geschikt [...] om te kijken naar de cumulatieve gevolgen van meerdere projecten”, HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisatie for the Environment UA e.a.

⁵ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 104. Zie ook HvJ 11 april 2013, C-258/11, Grace en Sweetman, overweging 39.

⁶ HvJ 14 januari 2016, C-399/14, Grüne Liga Sachsen, overweging 50; HvJ 15 mei 2014, nr. C-521/12, Briels, overweging 27; HvJ 21 juli 2016, C-387/15 en C-388/15, Orleans, overweging 50.

III. PASSENDE BEOORDELING BEMESTEN EN BEWEIDEN

I. BESTAANDE EMISSIES EN DEPOSITIES

Sector	Emissie 2019					
	NOx		NH ₃		Totaal N	
	kton N	Aandeel (%)	kton N	Aandeel (%)	kton N	Aandeel (%)
huishoudens	1,47	3,9	0,55	1,6	2,0	2,8
industrie	6,20	16,4	0,69	2,0	6,9	9,6
energie	2,20	5,8	0,00	0,0	2,2	3,1
verkeer	23,41	62,0	0,45	1,3	23,9	33,2
off-road	0,84	2,2	0,00	0,0	0,8	1,2
land- en tuinbouw	2,98	7,9	32,30	94,6	35,3	49,1
handel en diensten	0,69	1,8	0,13	0,4	0,8	1,1
Totaal	37,8	100,0	34,1	100,0	71,9	100,0

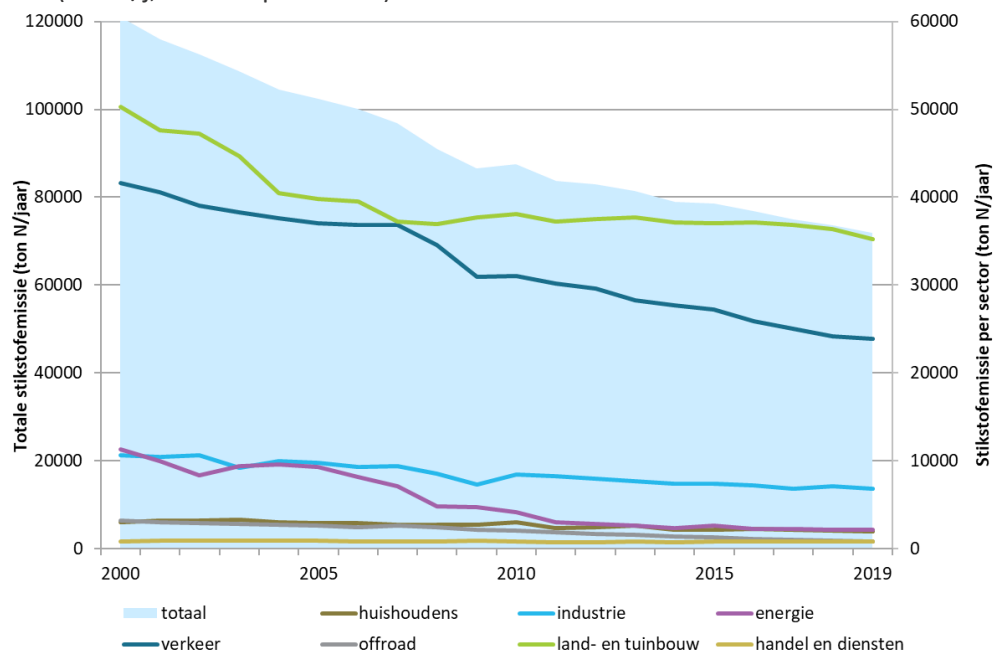
De uitstoot van stikstofoxiden (NO_x) in Vlaanderen bedroeg in 2019 37,8 kton N. De belangrijkste bronnen van stikstofoxiden (NO_x) zijn verkeer (62%: wegverkeer 32%, scheepvaart 17%, luchtvaart 12% en spoorverkeer 1%), industrie (16%) en de land- en tuinbouw (8%).

De uitstoot van ammoniak (NH₃) in Vlaanderen bedroeg in 2019 34,1 kton N. De uitstoot van ammoniak (NH₃) is voor 95% afkomstig uit de landbouw en omvat o.a. emissies uit stallen (62%), emissies bij het uitrijden van dierlijke mest (20%), bij kunstmestgebruik (7%) en bij mestverwerking.

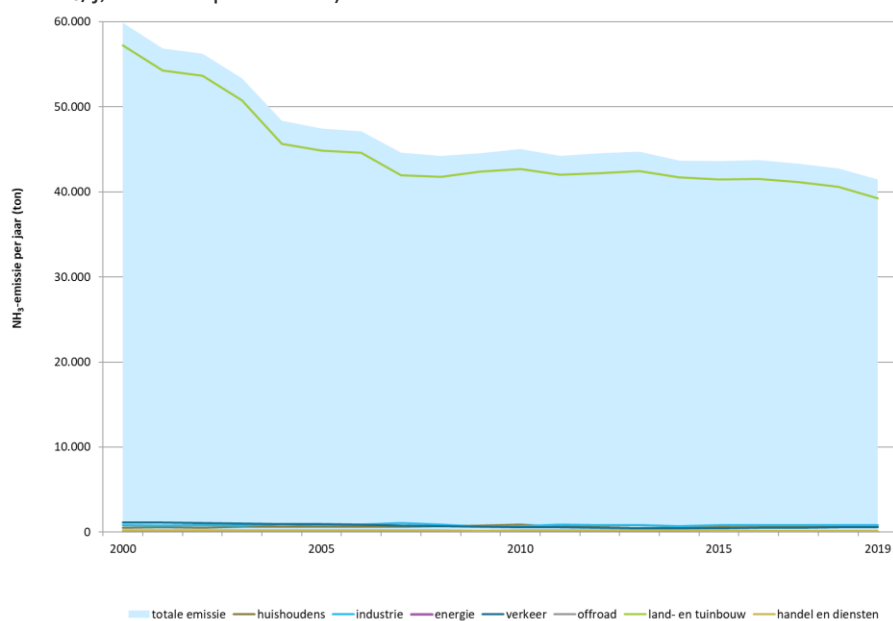
////////////////////////////////////
 //

Evoluties

Ammoniak + NO_x (ton N/j; totaal + per sector)

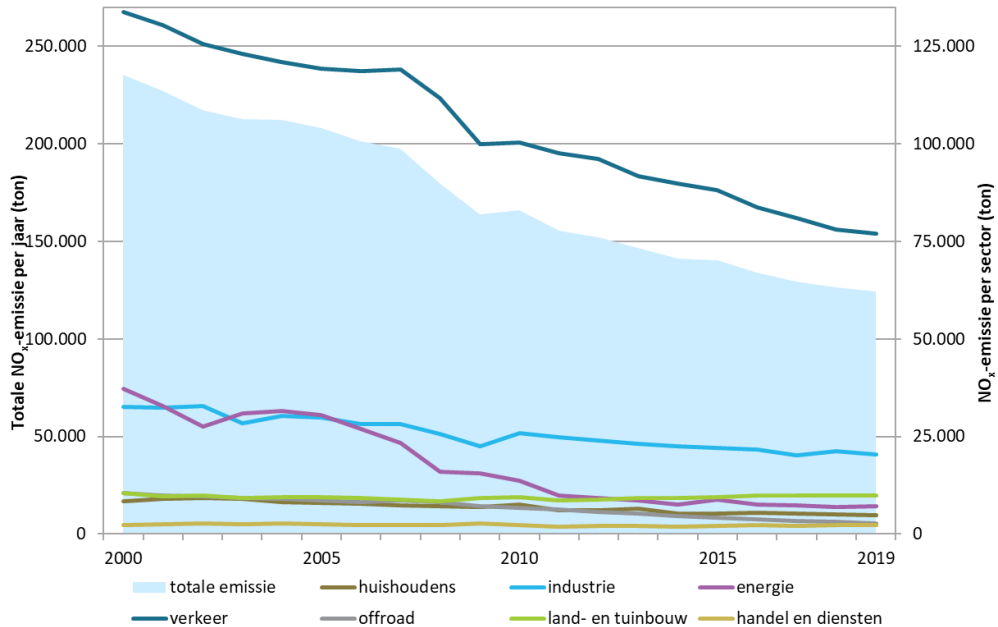

Ammoniak (ton NH₃/j; totaal + per sector)

////////////////////////////////////
 //

NOx (ton NOx/j; totaal + per sector)

De stikstofuitstoot in Vlaanderen door de belangrijkste bronnen (landbouw en transport, samen meer dan 80% van de uitstoot) kent volgende evolutie:

- Landbouw (vnl. NH₃): uitstoot nam in periode 2000-2007 significant af, gevolgd door stagnatie vanaf 2008.
- Transport (vnl. NO_x): uitstoot is significant afgenomen over de periodes 2000-2007 en 2008-2019.

De totale uitstoot van stikstof in Vlaanderen is tijdens de periode 2000–2019 jaarlijks systematisch en significant gedaald. Sinds 2008 is deze afname te danken aan de dalende trend in de emissies van NOx. Deze afname zet zich momenteel ook voort.

Bestaande depositiecijfers

In 2018 bedroeg de gemiddelde stikstofdepositie in Vlaanderen 23,2 kg N/ha. De stikstofdepositie daalde over de periode 1990-2018 (-47 %) en 2000-2018 (-31 %) door de inspanningen om de stikstofuitstoot in binnen- en buitenland terug te dringen. Sinds 2013 blijft de totale stikstofdepositie echter quasi onveranderd.

Het relatieve aandeel van ammoniak en stikstofoxiden in de totale stikstofdepositie bleef de laatste jaren vrij constant (voor ammoniak: 62 % in 1990, 57 % in 2018). Omdat ammoniak sneller dan NOx uit de atmosfeer verdwijnt via droge depositie en omzetting naar fijn stof, draagt de Vlaamse uitstoot van ammoniak véél meer bij tot de depositie van stikstof in Vlaanderen dan de Vlaamse NOx-emissies. In 2018 werd 34 % van de Vlaamse ammoniakuitstoot in Vlaanderen afgezet, terwijl dit voor de NOx uitstoot 9,5 % bedroeg.

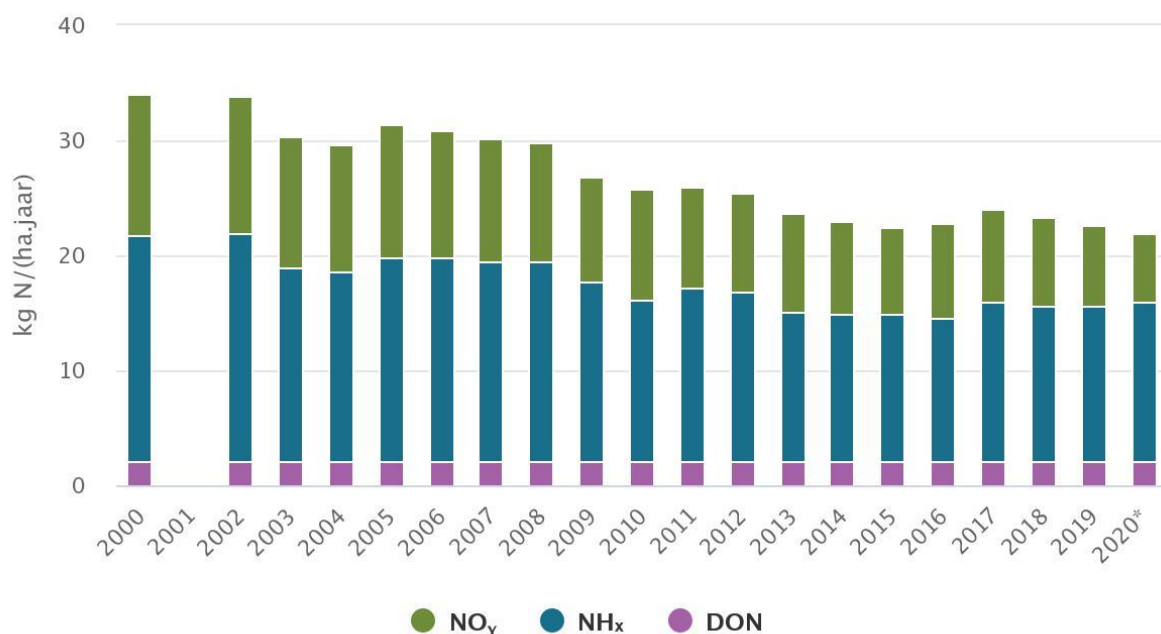
[illegible]

Binnen Vlaanderen valt het grootste deel van de stikstofdepositie afkomstig van binnenlandse emissies, toe te schrijven aan de sectoren landbouw (40 %) en transport (8 %). Daarnaast is 49 % van de totale stikstofdepositie het gevolg van import van stikstof van buiten Vlaanderen. Die depositie afkomstig van uitstoot buiten Vlaanderen ('buitenlandse' deposities) bestaat gemiddeld over Vlaanderen voor 53% uit NO_x en 47% uit ammoniak.

Door het effect van lokale emissiebronnen, in het bijzonder van ammoniak, is de depositie zeer ongelijk gespreid in Vlaanderen. In 2018 situeren de hogere deposities zich voornamelijk in landbouwintensieve gebieden in West-Vlaanderen, het noorden van Antwerpen en in beperktere mate het noorden van Oost-Vlaanderen. Wanneer wordt ingezoomd op de stikstofdepositie in de Habitatrictlijngebieden, blijkt dat ook de grote bijdrage van ammoniak tot de depositie en tot de overschrijding van kritische depositiewaarden (KDW) in deze gebieden.

Dit uitgesproken verschil in dispersie- en depositiegedrag tussen ammoniak en stikstofoxiden, en de relevantie ervan voor het stikstofbeleid inzake de Natura 2000 doelen, werd ook aangestipt door de commissie Remkes in haar eindadvies.¹¹

Gemiddelde stikstofdepositie voor Vlaanderen volgens VLOPS21

bron: VMM

Figuur: Evolutie stikstofdepositie (stikstofoxiden NO_x, ammoniak NH_x, en organisch stikstof DON) in Vlaanderen, periode 2000–2020. Bron: VMM (www.milieurapport.be), berekeningen VLOPS-EMAV-IFDM, op basis van emissie-inventaris lucht (*Voorlopige cijfers: de depositie in 2020 werd berekend met emissies van 2019 en meteorologische gegevens van 2020. Voor organische stikstof wordt een constante depositie in de tijd aangenomen).

¹¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2020/06/08/niet-alles-kan-overal>

Dalende trend

Met de invoering van de voorlopige significantiekaders voor de NOx- en NH3-deposities (zie o.m. Omzendbrief OMG/2017/01) stelde men onder meer een daling van de stikstofdeposities in de Habitatrichtlijngebieden voorop.

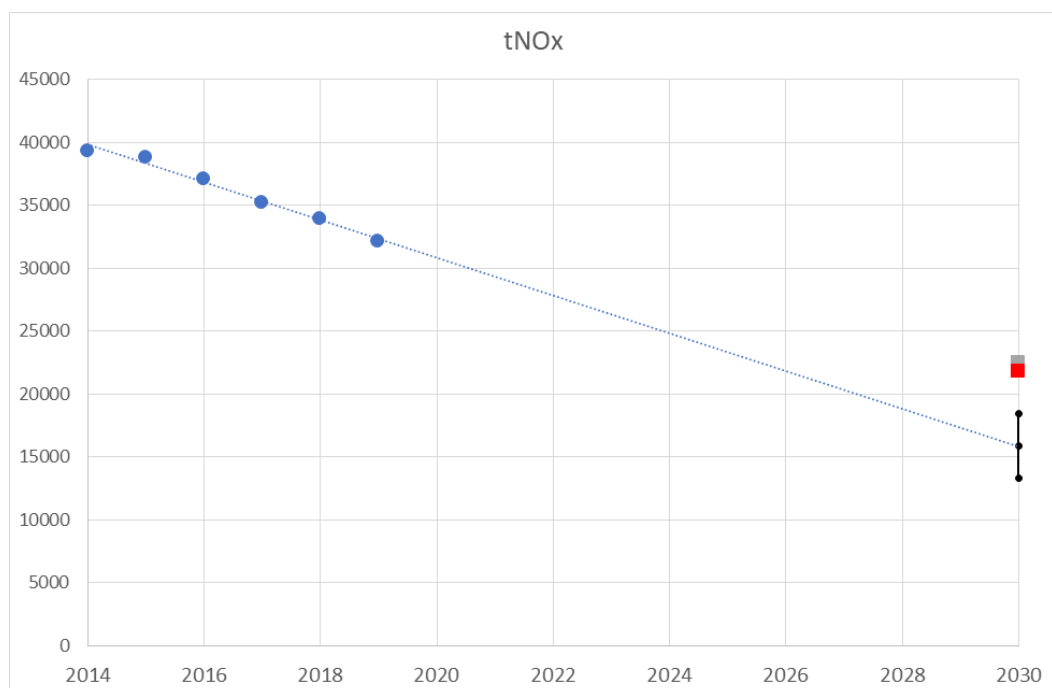
Er moet vastgesteld worden dat die doelstelling wordt bereikt voor de depositie van NO_x afkomstig van binnenlandse bronnen, maar niet voor de depositie van NH₃-deposities.

De continue daling van de NOx-emissies is onder meer het gevolg van eerder beslist beleid inzake emissiereducties voor NOx, van technologische en maatschappelijke evoluties (o.a. hogere normen voor verbrandingsemissies bij wagens, proces- en productinnovatie, implementatie van Europese BBT voor de industrie, strengere energieprestatienormen, de elektrificatie van het wagenpark) en wordt de komende jaren bestendigd door deze evoluties en door recent beslist beleid (o.a. Vlaams Luchtbeleidsplan 2030).

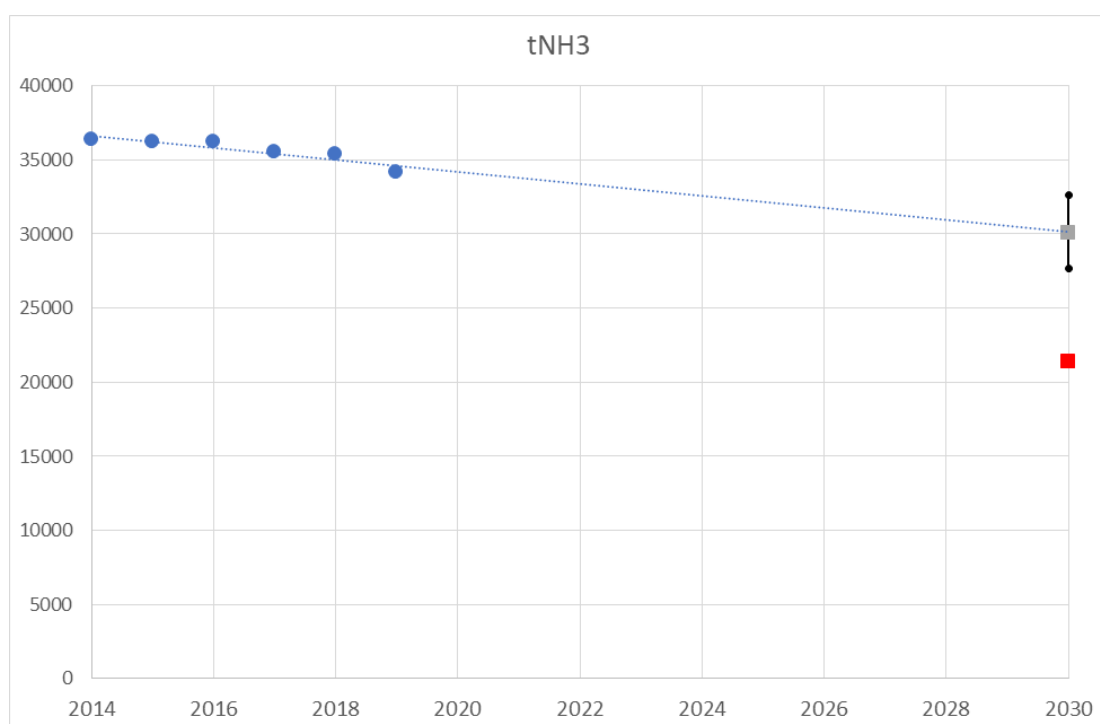
Voor de NOx-deposities is gebleken dat de werkwijze vooropgesteld in onder meer de Omzendbrief OMG/2017/01 de blijvende afname van de NOx-deposities niet heeft gehypothekeerd en dat deze het bereiken van 2030-doelstelling en toets 1 uit de plan-MER voor de opmaak van het definitieve PAS-kader niet verhindert.

Recente beslissingen van de Vlaamse Regering, o.a. in het kader van het luchtbeleidsplan 2030, verzekeren een verdere afname van de NOx-uitstoot in Vlaanderen met meer dan 43% in tegen 2030 in vergelijking met 2015 (bron: Luchtbeleidsplan 2030 + berekeningen plan-MER definitief PAS). Voor NH3-uitstoot en deposities blijkt dat er sinds de instelling door de Vlaamse Regering in 2014 van een (voorlopige) programmatische aanpak stikstof, tot op heden géén substantiële daling is ingezet. De verdere toepassing van de werkwijze in onder meer de Omzendbrief OMG/2017/01 is onvoldoende voor het bereiken van de doelstellingen vooropgesteld in het plan-MER. Het (verder) toepassen van de werkwijze uit Omzendbrief OMG/2017/1 op bedrijven met ammoniakuitstoot, zou tegen 2030 niet kunnen leiden tot een substantiële daling van de ammoniakemissies.

[illegible]

Figuur: Emissie van NOx in Vlaanderen (ton N/j) tijdens de periode 2014–2019 (blauw; jaarwaarden + lineaire trendlijn) en vergelijking met de emissiereductiedoelstelling in 2030 overeenkomstig het Luchtbeleidsplan 2030 (grijze stip) en het PAS-emissiereductiescenario G8 (rode stip)

Figuur: Emissie van ammoniak in Vlaanderen (ton N/j) tijdens de periode 2014–2019 (blauw; jaarwaarden + lineaire trendlijn) en vergelijking met de emissiereductiedoelstelling in 2030 overeenkomstig het PAS-emissiereductiescenario G8 (rode stip).

[illegible]

Bestaande bedrijven van wie de vergunning de komende jaren afloopt, kunnen opnieuw vergund worden zonder een passende beoordeling te moeten ondergaan, op voorwaarde dat ze geen netto bijkomende stikstofuitstoot veroorzaken en ze de verplichtingen binnen het G8-scenario respecteren. Een hervergunning voor een bestaand varkensbedrijf in een niet-ammoniakemissiearme stal kan bijvoorbeeld slechts worden verleend indien de inrichting de reductievermindering van -60% van de emissies realiseert in de aanvraag.

- IIOA = één inrichting of activiteit¹² en de aanhorigheden ervan op een bepaalde locatie of, in voorkomend geval, meerdere inrichtingen of activiteiten en de aanhorigheden ervan op een bepaalde locatie die voor hun exploitatie als een samenhangend technisch geheel moeten worden beschouwd. Het feit dat verschillende inrichtingen en activiteiten een verschillend eigendomsstatuut hebben belet niet dat ze door hun onderlinge technische samenhang als één ingedeelde inrichting of activiteit kunnen worden beschouwd.
- “x” is bij stationaire bronnen en bij veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties de te vergunnen situatie. In geval van verandering komt dit overeen met de vergunde situatie + veranderingen.
- “x” is in het kader van nieuwe mobiliteitsgerelateerde infrastructuur de depositie die het gevolg is van de nieuwe infrastructuur en waar dus geen sprake is van een uitbreiding van een IIOA.
- Bij wijziging aan bestaande (vergunde) mobiliteitsgerelateerde infrastructuur, stelt zich de vraag of de bestaande is gekoppeld aan een IIOA met impact op stikstofemissies:
 - Indien NEE, dan x = depositie ENKEL ten gevolge van de ingrepen of wijziging aan de bestaande infrastructuur (= depositie t.g.v. de nieuw vergunde stedenbouwkundige handelingen)
 - Indien JA, dan x = de integrale IIOA.
- De toetszone bestaat uit de actuele habitats (<https://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/e17fe655-987c-4c5f-bbae-b10dcd4fcc3>) in SBZ-H en de voorlopige zoekzones (<https://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/c1c4d674-f94a-42b8-a70d-098ddb0e9ced>) binnen 20-km afstand tot emissiebron(nen). Deze vormen samen de ruimtelijke vertaling van de specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) voor elke SBZ-H.

```

////////////////////////////////////
//

```

- De beoordeling van de impact van de bijkomende stikstofdeposities gebeurt t.o.v. de habitats waarvan de KDW al wordt overschreden, of ingevolge het project zou worden overschreden. Dit betekent dat voor projecten waar de KDW niet wordt overschreden, het significantiekader niet gevolgd moet worden, mits de reducties conform G8 worden doorgevoerd.

Toepassingsgebied beoordelingskader NOx stationaire bronnen

- **Landbouw:** De voornaamste NOx uitstoot vanuit landbouw betreft tuinbouw/serres. Tuinbouwer/serreteler volgt dit kader.
- **Energie en industrie:** Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de ammoniakuitstoot die hierbij plaatsvindt, welke het gevolg kan zijn van industriële processen of van de toepassing van denox-technieken.

Ammoniakemissies ingevolge industriële processen

Aard en omvang emissiebronnen:

- Sectoruitstoot: periode 2015–2019: 790–830 ton NH₃/j, waarvan >60% door één bedrijf met uitstoot van 470–525 ton NH₃/j.
- Luchtbeleidsplan voorziet in terugdringen van sectoruitstoot tot 290 ton N/j (= 352 ton NH₃/j) in 2030. Die afname staat vast want maatregel werd reeds verankerd in vergunning.
- Aantal bedrijven met ammoniakuitstoot zeer beperkt. Betreft vooral 7–8 IMJV-bedrijven met uitstoot > 10 ton N/j = beperkt aantal vergunningen; en veel al complexe chemische productieprocessen. Alle bedrijven met wezenlijke procesemissies van NH₃ (= hoge uitstoot of hoge impactscore) hebben ook NO_x uitstoot.

Afwegingen m.b.t. beoordelingskader

- Uitstoot van sector integraal gevat door vergunningen.
- Beperkte sectoruitstoot (<2% van totale NH3-uitstoot) + beperkt aantal bedrijven.
- Kans op (autonoom) verhogen procesemissies bij reeds vergunde bedrijven beperkt (vergt structurele aanpassingen procesinfrastructuur); aantal nieuwe bedrijven dat zich vestigt ook beperkt.
- Geen afzonderlijke drempel nodig om cumulatieve bijdragen van sector onder controle te houden of te beperken; drempel wel nodig om grote individuele bronnen passend te kunnen beoordelen (betekenisvolle impact + mogelijkheden om impact te verkleinen)

Gelet op het voorgaande kunnen de ammoniakemissies ingevolge industriële processen gezamenlijk worden beoordeeld met de NOx-emissies conform de beoordelingskaders inzake NOx.

```

////////////////////////////////////

```


De toepassing van deNOx-technieken (zoals SCR) waarbij ammoniak vrijkomt moeten voldoen aan de volgende voorwaarden opdat het NOx-kader kan worden toegepast.¹³ Zoniet dient het beoordelingskader voor veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties te worden toegepast:

Toepassingsgebied beoordelingskader NH3 veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties

- Het beoordelingskader NH3 geldt enkel voor effecten van eutrofiëring en verzuring via de lucht t.a.v. SBZ-H en is van toepassing op **de sectoren veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties**.
- Ongeacht het aandeel voorziene depositie van de IIOA (in de vergunningsaanvraag), moet steeds voldaan zijn aan de generieke en (indien van toepassing) gebiedsspecifieke maatregelen conform de definitief vastgestelde PAS.

II. INTERNE SALDERING

Voor de volledigheid wordt benadrukt dat ingevolge projectgebonden ingrepen waardoor de bestaande milieudruk verlaagt, de 'vrijgekomen' ruimte in principe kan worden ingezet in functie van het nieuwe project (het zgn. 'intern salderen'). Door de vaststelling van maatregelen om de uitvoering van de doelen van de PAS te verzekeren, is in dergelijk geval in principe geen sprake van een verdere achteruitgang van de natuurwaarden (in het kader van een PAS), zodat kan worden aangenomen dat er evenmin sprake is van een betekenisvolle aantasting.

Merk hierbij op dat bij het uitvoeren van een voortoets geen rekening mag worden gehouden met eventuele milderende maatregelen, nu dergelijke maatregelen enkel in een passende beoordeling aan bod mogen komen (zie verder).¹⁴

III. GEBRUIK DREMPELWAARDEN

Uit de rechtspraak van het Hof van Justitie volgt dat het positieve effect van de maatregelen die krachtens artikel 6, lid 1 en 2 van de Habitatrichtlijn nodig zijn niet kan worden gebruikt om op grond van het derde lid in het kader van een passende beoordeling een vergunning te verlenen die negatieve gevolgen kan hebben voor beschermde gebieden.¹⁵ Naar de effecten van die maatregelen kan volgens het Hof van Justitie wél worden verwezen als zij daadwerkelijk worden uitgevoerd.¹⁶

In het PAS-arrest wordt overwogen “dat de **toekomstige voordelen van dergelijke maatregelen niet mogen worden betrokken in de passende beoordeling van de gevolgen van een plan of project voor de betrokken gebieden als die voordelen niet vaststaan**, met name omdat nog niet is uitgewerkt hoe de voordelen tot stand zullen worden gebracht of omdat het niveau van wetenschappelijke kennis het niet mogelijk maakt dat zij met zekerheid in kaart worden gebracht of gekwantificeerd”.¹⁷ Om de gunstige effecten van de emissiereducerende maatregelen in rekening te mogen nemen, is vereist dat reeds is uitgewerkt hoe deze gunstige effecten tot stand zullen worden gebracht, en de wetenschappelijke kennis moet het mogelijk maken dat deze gunstige effecten met de vereiste zekerheid in kaart kunnen worden gebracht of gekwantificeerd.

¹⁴ Zie HvJ 12 april 2018, nr. C-323/17, *People Over Wind & Sweetman*.

¹⁵ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 124.

¹⁶ Hvl 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisatie for the Environment UA e.a., overweging 123. Zie ook Ned. RvS, Verzoek om voorlichting met betrekking tot de instelling van een drempelwaarde voor geringe stikstofdeposities, W11.19.0346/IV/VO.

¹⁷ HvJ 7 november 2018, nrs. C-293/17 en C-294/17, Coöperatie Mobilisation for the Environment UA e.a., overweging 130.

Het is verdedigbaar dat de reductiemaatregelen kunnen worden aanzien als zijnde ‘daadwerkelijk uitgevoerd’ indien ze effectief in de regelgeving zijn verankerd en worden uitgevoerd. Met maatregelen waarvan de inwerkingtreding wordt uitgesteld, of waarvan de inwerkingtreding afhankelijk wordt gesteld van een latere gebeurtenis of beslissing, kan met zekerheid geen rekening worden gehouden.

De vraag of een drempelwaarde kan worden gehanteerd waaronder projecten zijn vrijgesteld van een passende beoordeling (voor de beoordeling van de effecten van atmosferische stikstofemissies) kan daarom niet los worden gezien van de in artikel 6, lid 1 en 2 van de Habitatrictlijn neergelegde verplichting. Die verplichting omvat het treffen van instandhoudingsmaatregelen die nodig zijn voor de verwezenlijking van de instandhoudingsdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden en het treffen van maatregelen om ervoor te zorgen dat de kwaliteit van de habitats in de speciale beschermingszones niet verslechtert.

Bij de toepassing van een drempelwaarde, waarbij projecten of plannen worden uitgesloten voor de opmaak van een passende beoordeling die al dan niet gezamenlijk met andere activiteiten kunnen leiden tot een toename van depositie op een SBZ-H, moet worden uitgesloten dat de doelstellingen van de PAS niet worden gehaald. Dat betekent niet dat moet worden uitgesloten dat de toegestane activiteit onder de drempelwaarde ergens in het SBZ-H op enige locatie leidt tot een (minimale) toename van stikstofdepositie. Het betekent wel dat uitgesloten moet worden dat de natuurlijke kenmerken van dat gebied als geheel in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied worden aangetast, en dat verzekerd blijft dat de doelstellingen van de PAS worden gerealiseerd.

Voortoetsdrempels

Aandeel voorziene depositie van de aanvraag t.o.v. de KDW van de getroffen gevoelige habitat in de toetszone	Gevolg
$x \leq 1\%$ (met een maximum van 0,3 kg/N/ha.jaar)	Geen passende beoordeling vereist
$x > 1\%$	Passende beoordeling vereist

23.02.2022

Deze waarde is te onderbouwen vanuit

- Structurele afname van NO_x-emissies tijdens de periode 2014–2019 en trend is in lijn met het tijdig realiseren van de 2030-doelstelling PAS scenario G8
- Het aanhouden van de nodige structureel dalende trend wordt strikt opgevolgd en indien nodig geborgd door periodiek bijstellen van de *de minimis*-drempel
- Door gebruik van een relatieve *de minimis*-drempel wordt rekening gehouden met de specifieke milieukeurmerken en omstandigheden van de betrokken SBZ-H
- Verschillend depositiegedrag NO_x versus ammoniak
- De beperkte bijdrage van stationaire NO_x bronnen tot de totale stikstofdepositie in Vlaanderen, binnen en buiten SBZ-H.
- De cumulatieve totaalimpact van de emissies van de m.b.t. N-uitstoot vergunningsplichtige puntbronnen uit de sectoren industrie, energie en handel & diensten die zich onder de drempel bevinden, bedraagt in geen enkel SBZ-H in Vlaanderen meer dan 5% van de KDW van de IHD.
- Bij worst-case inschattingen (groeivoet van tweemaal verwachte economische groei van 3%) van mogelijke emissietoenames onder de drempel, gecombineerd met toepassing van bestaande emissie- en luchtkwaliteitsnormen, bedraagt die cumulatieve totaalimpact nergens meer dan 8% van de KDW van de IHD.

Ammoniak veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties

In tegenstelling tot wat het geval is voor NOx is er op heden géén sprake van een voldoende afname van de ammoniakemissie afkomstig uit de landbouw, noch van de daaruit volgende deposities van ammoniak in de habitatrictlijngebieden in lijn met de doelstelling inzake reducties tegen 2030. De afname van de ammoniakuitstoot in Vlaanderen die ingezet was sinds de jaren 1990 is sinds 2007/2008 gestagneerd. Van alle binnenlandse emissies, hebben ammoniakemissies veruit de grootste bijdrage tot de depositie en tot de overschrijding van de KDW in de habitatrictlijngebieden. Het betreft hier in hoofdzaak de ammoniakdeposities afkomstig uit landbouwpraktijken.

Aandeel voorziene depositie van de IIOA t.o.v. de KDW van de getroffen gevoelige habitat in de toetszone	Gevolg
$x \leq 0,025\%$	Geen passende beoordeling vereist
$x > 0,025\%$	Passende beoordeling vereist

Voor de duidelijkheid wordt benadrukt dat deze drempel in principe constant blijft, en deze niet is onderworpen aan variabiliteit (zie verder).

De ondergrens voor NH₃, zijnde een **de minimis-drempel van 0.025% t.o.v. KDW** van N-gevoelig habitat wordt gemotiveerd rekening houdend met onder meer volgende aspecten:

- Het risico op cumulatieve effecten is beperkter doordat de NER-markt volledig is gesloten;
- De grens wordt periodiek in de tijd geëvalueerd en indien nodig bijgesteld;
- Het aantal (bestaande) emissies dat onder deze grens valt is beperkt:

[illegible]

Gebruik van BBT-GEN voorschriften als basis voor NOx emissiereductiebeleid

- Als voorbeeld onderstaande BBT-GEN voor de emissie van NO_x en NH₃ voor kraakfornuizen:

Parameter	BBT-GEN's ⁽¹⁾ ⁽²⁾ ⁽³⁾ (daggemiddelde of gemiddelde over de bemonsteringsperiode) (mg/Nm ³ , bij 3 vol-% O ₂)	
	Nieuw fornuis	Bestaand fornuis
NO _x	60-100	70-200
NH ₃	< 5-15 ⁽⁴⁾	

(4) De BBT-GEN is alleen van toepassing wanneer SCR of SNCR wordt gebruikt.

- ## Gebruik van kostenefficiëntie-criterium

```

////////////////////////////////////

```


Voor alle reductiemaatregelen uit luchtbeleidsplan en het G8-scenario (alook van de bijkomende, facultatieve stoppersregeling oranje en varkensbedrijven) is bepaald welke verminderde hoeveelheid emissies en deposities dit moet opleveren (zie onderstaande tabel). Afhankelijk van (het tijdstip van) de uitvoering van een concrete maatregel kan worden bepaald hoeveel de variabele drempel toeneemt.

Mitigerende maatregelen

Desgevallend kunnen projecten gebruik maken van mitigerende maatregelen in het kader van de vergunningsverlening. Deze technieken kunnen worden toegepast teneinde de effecten van (bijkomende) emissies te mitigeren.

Desgevallend kunnen projecten gebruik maken van mitigerende maatregelen in het kader van de vergunningsverlening. Deze technieken kunnen worden toegepast teneinde de effecten van (bijkomende) emissies te mitigeren.

pagina 34 van 40

VI. MONITORING EN EVALUATIE

Bij de toepassing van de drempelwaarden in de voortoets en het significantiekader speelt monitoring en evaluatie een belangrijke rol. Dit is belangrijk om de (blijvende) soliditeit van de drempels te kunnen toetsen. In het kader van een programmatische aanpak met een (relatief) lange looptijd kunnen onzekerheden over de effecten van een dergelijk programma nooit volledig worden weggewerkt. De toepassing van onder meer het voorzorgsbeginsel dat in artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn ligt besloten, vereist derhalve dat de effectiviteit van de maatregelen als de beperkte uitgifte van bijkomende deposities wordt verzekerd en gemonitord. Hierbij dient te worden nagekeken of de toepassing van de drempelwaarden in de voortoets en het gebruik van het significantiekader de uitvoering van de doelstellingen van de PAS niet in het gedrang brengt. Monitoring en borging van het PAS-programma moet helpen erover te waken dat de jaargemiddelde depositie van stikstof (in alle SBZ-H's) structureel daalt zodat we de instandhoudingsdoelstellingen op termijn kunnen bereiken (overschrijding KDW gehalveerd tegen 2030, geen overschrijdingen meer in 2045). Omgekeerd biedt een goed werkend systeem van monitoring en borging ook de mogelijkheid om tijdens de uitvoering van het PAS-programma de inzet van maatregelen desgevallend af te stemmen op betekenisvolle en vastgestelde evoluties in de emissies en deposities in en buiten Vlaanderen.

VII. OVERGANGSREGELING

De geldigheidsduur van vergunningen van veehouderijen en mestverwerkingsinstallaties die nog aflopen in 2022 wordt decretaal met anderhalf jaar verlengd. Een gelijke verlenging wordt eveneens toegepast voor vergunningen die aflopen in 2021 en waarvoor tijdig een hernieuwing werd aangevraagd. De voormelde verlengingen worden gerekend vanaf de definitieve goedkeuring van de PAS door de Vlaamse Regering. Deze regeling geldt enkel voor de inrichtingen welke omwille van de stikstofproblematiek inzake SBZ-H geen nieuwe vergunning zouden kunnen krijgen. De verplichting om een vergunningsaanvraag in te dienen binnen een bepaalde termijn voor de einddatum van de vergunning wordt eveneens verkort met het oog op het tijdig kunnen indienen van een nieuwe vergunningsaanvraag, waarbij rekening kan worden gehouden met de vereisten van de PAS.

2.4 EXTRA STURENDE MAATREGELEN IN DE DPAS

2.4.1 Nutriëntenemissie rechten (NER)

Het bestaande systeem van de NER is niet meer verenigbaar met de doelstellingen van de PAS. Opdat dit instrument sturend kan zijn in veestapelmanagement moet een hervorming doorgevoerd worden. Dit instrument kan enkel functioneren als er sprake is van een 'gesloten markt' die wat betreft capaciteit nauw aansluit bij de huidige veestapel. Pijnpunten op dit moment betreffen de groei door nieuwe NER mits mestverwerking, een te groot pakket 'slapende NER' die door invulling een ongecontroleerde groei van de veestapel mogelijk maakt en de uitzonderingen die een sturende afoming bij overdracht in de weg staan. Er zijn op dit moment 311 miljoen NER in omloop waarvan er 52,5 miljoen zogenaamde slapende of niet ingevulde NER zijn, waarvan er 41 miljoen geannuleerd zullen worden. In totaal werden 43,5 miljoen NER mits mestverwerking toegekend.

[illegible]

Het bestaande systeem van de NER te hervormen en reeds met ingang van 1/1/2022 de mogelijkheid tot nieuwe NER mits mestverwerking (NER-MVW) stop te zetten. We bieden een oplossing voor vergunningen die aflopen in 2022 en 2023.

Daarnaast worden volgende hervormingen ingevoerd die naast de stopzetting van de instroom van nieuwe NER-MVW regelgevend verankerd worden:

- Systeem van groei mits mestverwerking wordt stopgezet en uit het decreet geschrapt.
 - Deze stopzetting grijpt niet in op de bestaande NER MVW.
 - Het schrappen van NER MVW werkt niet in op de mestverwerkingscapaciteit.
 - De in het verleden verkregen NER MVW blijven gebonden aan de mestverwerkingsplicht.
- Slapende NERs worden afgeroomd
 - Slapende NERs zijn NERs die op 1/1/2022 (foto) de afgelopen 3 jaar (conform systeem bestaande definitie mestdecreet) niet geactiveerd zijn (= gemiddeld aantal van de 3 laatste jaren).
 - Reserve van 10% van de actieve NER's, dit in functie van fluctuaties in de stalbezetting doorheen het jaar
 - Slapende NER's (behoudens vorig punt mbt 10%) verkregen vanaf de initiële toekenning in 2007 en sindsdien in het bedrijf gebleven, worden pondspondsgewijs afgeroomd, deels op de gratis verkregen NER's zonder vergoeding, deels op de gekochte NER's met vergoeding.
 - Slapende NER's die sinds 2007 verhandeld zijn worden opgekocht aan 1 euro/NER.
 - Slapende NER's die zich binnen een vergunning bevinden, waarvoor geïnvesteerd is in stallen (dierplaatsen) sinds 2017 worden niet ingekort.
 - Slapende NER ten gevolge van overmacht (brand, ziekte-uitbraak, ...) in de laatste 3 jaar worden niet afgeroomd (berekening op basis van situatie voor calamiteit).
- Daarbovenop is er een vaste afroaming van 25% van alle actieve NERD's die verhandeld worden
 - Hierbij behouden we uitzonderingen voor specifieke overdrachten tussen 1ste-graads familieleden en overgang bedrijfsvorm binnen dezelfde capaciteit (= vervennootschappelijking).
 - NER worden gekoppeld aan exploitatienummer/landbouwer

pagina 36 van 40

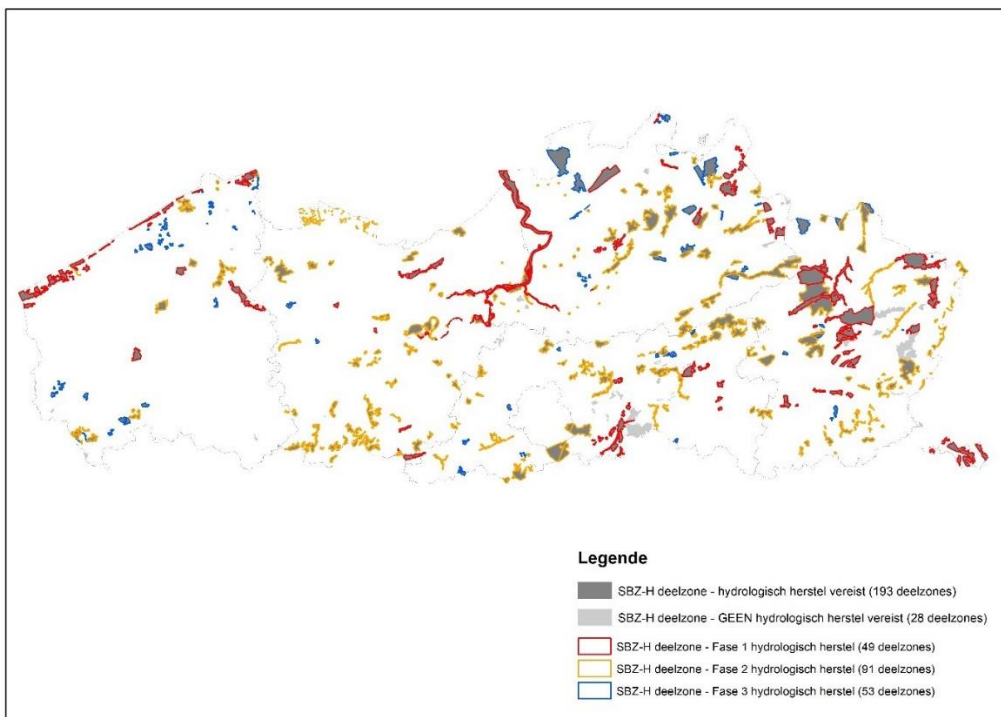
3 STIKSTOFSANERINGSPLAN

Het stikstofsaneringsplan vindt een basis in de gebiedsanalyses die per SBZ werden opgemaakt door INBO. In deze gebiedsanalyses wordt bekeken welke stikstofsaneringsmaatregelen nodig zijn in functie van het door het natuurdecreet opgelegde natuurherstel.

INBO werkte per deelgebied zeer gedetailleerd uit welke maatregelen dienen genomen te worden. Het uitvoeren van deze maatregelen zijn strikt noodzakelijk met het oog op het realiseren van een gunstige staat van instandhouding.

Het stikstofsaneringsplan werd uitgewerkt voor alle SBZ-H in Vlaanderen waar stikstofmaatregelen noodzakelijk zijn. Het is een plan met horizon 2045.

Maatregelen op landschapsschaal worden uitgevoerd via de instrumenten landinrichting en natuurinrichting. De opmaak van de uitvoeringskalender van de projecten werd op basis van prioritering van de deelgebieden waar maatregelen nodig zijn, opgesteld. Onderstaande kaart geeft een overzicht van de verschillende fases waarin de projecten worden opgestart.

Projecten in fase 1 worden opgestart tegen 2024.

Projecten in fase 2 worden opgestart tegen 2030

Projecten in fase 3 worden opgestart tussen 2031 en 2045

De Vlaamse Regering beslist:

Het stikstofsaneringsplan maakt deel uit van de definitieve PAS en geeft uitvoering aan de in artikel 50ter van het natuurdecreet vastgestelde verplichting om in een PAS herstelbeleid te voeren.

//

4 BEGELEIDINGSTRAJECT LANDBOUWERS

De Vlaamse regering beslist:

Landbouwers die verplicht worden om te stoppen of zelf die keuze maken om dat te doen worden via een intensieve begeleiding geheroriënteerd op de arbeidsmarkt. Dit kan opleiding, begeleiding, sollicitatietraining en sociale begeleiding omvatten. Er wordt bij het departement Landbouw ook een transitimanager aangesteld die de landbouwbedrijven zo goed mogelijk begeleidt, in samenwerking met zowel het departement Landbouw als de VLM.

5 FLANKEREND BELEID

5.1 OVERZICHT MAATREGELEN VR

1) VLIF-investeringssteun

- Steunpercentages voor AEA-stallen: 40%, of 65% voor jonge boeren (vandaag: 30% / 40%)
- Runderen (ammoniak reducerende investeringen / PAS-stallen): zelfde steunpercentages
- Hiervoor kan 25 mio euro per jaar genomen worden vanuit bestaande middelen VLIF/GLB (incl. advisering en begeleiding)
- Onderzoeken of een waarborgsysteem kan toegepast worden om de bancaire financiering van investeringen te faciliteren

2) Stopzettingsregeling

- a. Rode bedrijven: verplichte stopzetting uiterlijk tegen eind 2025; doelgroep = foto van 2015 => daarvan blijven er intussen nog 40 bedrijven en 2 mestverwerkers over; resterende vergunningstermijn wordt meegenomen bij berekening vergoeding; minstens 1 jaar voor einde vergunningstermijn stoppen om vergoeding te krijgen; top up voor wie al vroeger stopt (20% in 2023, 10% in 2024); gronden kunnen vrijwillig te koop aangeboden worden, met voorkeurecht voor overheid
- b. Donkeroranje bedrijven: in 2023 organiseren we een call voor een vrijwillige stopzettingsregeling voor bedrijven met een impactscore hoger dan 20%; wie in 2023 intekent op die call, kan nog maximum 3 jaar de activiteiten voortzetten, maar krijgt een hogere vergoeding indien men na 1 jaar (+20%) of na 2 jaar (+10%) stopt. De vergoeding wordt uitgekeerd in het jaar dat men de activiteiten stopzet. (Bedrijven die tijdig (conform omgevingsvergunningsdecreet) een verlenging hebben aangevraagd van hun vergunning, maar op het moment van de call nog niet over een definitieve vergunning beschikken, komen in aanmerking voor de vrijwillige uitkoopregeling.)

//

5.2 BUDGETTAIRE IMPACT

Flankerend beleid PAS	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Totaal
Beschikbare middelen PAS Crevits (1)	25	25	25	25	25	25	25	25	25	225
Beschikbare middelen PAS Demir (2a) - regulier	80	80	80	80	80	80	80	80	80	720
Beschikbare middelen PAS Demir (2b) - rode bedrijven		20	10	10						40
Beschikbare middelen Klimaatfonds Crevits (3)	25	13	13	13	13	13	13	13	13	129
Beschikbare middelen Klimaatfonds Demir (4)	10	10	10	10	10	10	10	10	10	90
Innovatie in de landbouw (5)			40	40	40	40	45	45	45	295
Bestaande provisie van 100 mio (6)	20	60	20							100
Verhoging provisie met 226 mio VAK (7)	2	131	43	50						226
Verhoging provisie nieuwe legislatuur (8)				200	250	300	324	350	400	1.824
Totaal flankerend beleid PAS	162	339	241	428	418	468	497	523	573	3.649

Zo komen we aan een **totaalbudget voor flankerend beleid van om en bij de 3,65 miljard euro**, waarvan 2,35 miljard euro vandaag nog niet voorzien in de begroting (getallen in het rood).

De bedragen in lijnen (6), (7) en (8) moeten nog toegewezen worden aan specifieke ministers. Voor (8) zal dit gebeuren door de volgende regering op basis van ramingen van benodigde kredieten die in 2024 al een stuk duidelijker zullen zijn dan vandaag. Voor (6) en (7) wijzen we de middelen als volgt toe:

Toewijzing provisie PAS 2022-2024 - met ruiter op provisie					
	VAK	VEK			Totaal VEK
		2022	2023	2024	2022-2024
Natuurherstel	85		35	40	75
VLIF-investeringen AEA-stallen	30		30		30
Afroming slapende NER's	12	12			12
Compensatie nultbemesting	3			3	3
Stopzettingsregeling donkeroranje	60			20	20
Stopzettingsregeling varkens	136	10	126		136
TOTAAL	326	22	191	63	276
Ook voor stopzettingsregeling varkens (excl. provisie)					
Klimaatfondsmiddelen HC 2022	25	25			25
Klimaatfondsmiddelen HC 2023	13		13		13
Onderbenutting Vlaamse Veerkracht	26		26		26
Totaal varkens	200	35	165	0	200

////////////////////////////////////
 //